

โควิด-19: การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน*

COVID-19: SUSTAINABLE ECOTOURISM MANAGEMENT

กชนิภา อินทสุวรรณ์
Kochnipha Inthasuwan
สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสาคร
Tourism Council of Samut Sakhon Province
E-mail: kochnipha999@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอมุมมองเกี่ยวกับ COVID-19 กับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัยคือ 1) การอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการปกป้อง ค้ำครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามหลักการอนุรักษ์ 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) เป็นการพัฒนาเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และพันธกิจ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และ 3) การสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งในการเดินทางเข้าสู่ประเทศทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เป็นต้น และแนวทางการบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้บริการด้านสิ่งดึงดูดของกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสบายและที่พัก ที่จะนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดของหน่วยงานภาครัฐ องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก

คำสำคัญ: โควิด-19; การจัดการ; การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Abstract

This academic article presents a perspective on COVID-19 and the current tourism situation which is a sustainable ecotourism management. The 3 important factors are 1) conservation of ecotourism. This is to protect, protect and restore the artistic environment according to the principles of

*Received June 16, 2021; Revised July 11, 2021; Accepted July 11, 2021

conservation. 2) Ecotourism development by implementing the 2nd National Tourism Development Plan (2017–2021), it is a development to achieve the vision, goals and missions of the National Tourism Development Plan and 3) the creation of eco-tourism innovation by developing a tourism logistics system by developing a transportation system for traveling to the country by land, sea and air, etc., and guidelines for the management of the tourism industry for maximum benefit. Both business and service facilities provision of tourism activity attraction services. Facilities, comfort and accommodation will be used to develop such attractions with the most complete of government agencies the tourism component (5A) is the Attraction, Activities, Access, Facilities.

Keywords: COVID-19; Management; Ecotourism

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ลุกลามไปทั่วโลก ทั้งยังมีรายงานการพบผู้ติดเชื้ออย่างต่อเนื่องในหลายประเทศ จนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อจำนวนผู้ป่วยและจำนวนผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายทวีป ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้นับเป็นข้อบ่งชี้อย่างหนึ่งว่า การแพร่กระจายของเชื้อไวรัส COVID-19 คงจะแพร่ระบาดไปอีกสักระยะหนึ่งทั้งๆ ที่หลายประเทศทั่วโลกพยายามหามาตรการในการป้องกันเพื่อให้เชื้อไวรัส COVID-19 หยุดแพร่กระจาย ทั้งในส่วนภาครัฐก็พยายามบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการคัดกรอง เฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค ด้วยการขอความร่วมมือจากประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ ช่วยลดผลกระทบในด้านเศรษฐกิจและสังคม (สำนักข่าวแห่งชาติ กรมประชาสัมพันธ์, 2563)

การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมหลัก ๆ ที่ทำรายได้เข้าประเทศไทย เป็นหลักล้านล้านบาท แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้รายได้จากภาคท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2563 มีรายได้รวมอยู่ที่ 760,000 ล้านบาท ซึ่งลดลงถึง 1.93 ล้านล้านบาท หรือคิดลด 71.75 % จากช่วงเดียวกันของปี 2562 สืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้การเดินทางเข้าออกนอกประเทศต้องหยุดชะงัก และถึงแม้กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศยังดำเนินต่อไปได้อยู่ แต่รายได้ที่เกิดขึ้นจากคนภายในประเทศเองก็ไม่สามารถจะหล่อเลี้ยงทั้งอุตสาหกรรมได้ นอกจากการท่องเที่ยวเพื่อสันติภาพที่เราคุ้นเคยแล้วนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับ ประเทศไทยอย่างมาก คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือ Health Tourism โดยในตลาดท่องเที่ยวโลก

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีมูลค่าประมาณ 1,604 พันล้านบาท ซึ่ง ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดประมาณ 285 พันล้านบาท สูงเป็นอันดับที่ 13 ของโลก (Health tourism, 2564)

ประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการให้บริการ เป็นประเทศในอันดับต้น ๆ ที่มีการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชาชนในทุกระดับชั้น ณ สถานที่ท่องเที่ยวในหลาย ๆ แหล่งของทุกจังหวัดในประเทศไทยเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดการใช้จ่ายขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการเดินทางขนส่งที่พักอาหารของที่ระลึกจากการท่องเที่ยวรวมถึงกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสร้างงานให้ประชาชนและเพิ่มรายได้ให้ประเทศรวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายของรัฐบาลโดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทยโดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชนกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อประชาชนในท้องถิ่นและบุคคลต่างถิ่นอันจะนำไปสู่การสร้างประสบการณ์และกระตุ้นจิตสำนึกรักชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากลอย่างยั่งยืน

ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอการบริการจัดการในยุค COVID-19 เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการบริการเพื่อความอยู่รอดและความยั่งยืนรวมถึงวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ของชุมชนในการดำรงอยู่ตามสถานการณ์ปัจจุบันโดยนักท่องเที่ยวเข้าใจและตระหนักถึงระบบนิเวศสภาพแวดล้อมและรวมกันอนุรักษ์รักษารักษาให้คงอยู่รอดในยุคนี้สืบไป

COVID-19 กับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน

โรคระบาดทั่ว (pandemic) มาจากรากศัพท์ภาษากรีก เป็นการระบาดของโรคติดเชื้อที่แพร่กระจายในประชากรมนุษย์ในบริเวณกว้าง เช่น กระจายไปทั่วทวีปหรือทั่วโลก โดยสภาพปัญหา COVID-19 ระบาด มีดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 กำลังส่งผลกระทบไปทั่วโลกเป็นวงกว้างแล้วยังกระทบไปถึงการชะงักงันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องทั้งการยกเลิกเที่ยวบิน การยกเลิกการจองโรงแรม การยกเลิกกิจกรรมต่างๆ ลามไปถึงการชะลอการผลิตในภาคอุตสาหกรรมทั่วโลกที่อยู่ภายใต้ระบบห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) อันส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านการค้าและการลงทุนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังรวมถึง การหยุดกิจกรรมต่างๆ นี้จะกระทบไปสู่ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขนส่ง ธุรกิจ SME และธุรกิจด้านการค้าปลีกต่างๆ และยังส่งผลกระทบต่อยอดไปสู่ทั้งอุตสาหกรรม ต้นน้ำของภาคธุรกิจเหล่านี้ที่จะต้องเกิดปัญหาชะงักตามมา นอกจากนี้ ในภาคการเงินเอง การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ก็ส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นทั่วโลก รวมไปถึงการที่อีกหลายประเทศเลือกที่จะทำการ “ปิดประเทศ” อันทำให้เกิดการถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง 2) ด้านสังคม ในปัจจุบันมีผู้ป่วยจากการติดเชื้อเป็นจำนวนมากขึ้นทุกวัน ย่อมส่งผลกระทบไปสู่การสูญเสียรายได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบไปสู่ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภูมิต้านทานค่อนข้างน้อยแล้วก็ย่อมที่จะมีแนวโน้มของการติดเชื้อไวรัสนี้มากที่สุด โดยการสูญเสียงานหรือรายได้นี้นั้นจะมีโอกาสเกิดขึ้นกับคนที่มีความยากจนที่เป็นแรงงานนอกระบบมากกว่าคนที่มียาได้ที่แน่นอนจากงานประจำ เช่น ข้าราชการ เป็นต้น และยังมีโอกาสเกิดขึ้นในประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนามากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ ปัญหาทางอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่นับวันจะเกิดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนมากขึ้น ปัญหาทางครอบครัว ปัญหาการว่างงานหรือตกงานเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงสุขภาพจิตที่เสื่อมไปจนกระทั่งมีข่าวของการตัดสินใจจบชีวิตของตนเอง เพราะเหตุแห่งการบอบช้ำทางการเงินของตนเองและครอบครัว ไม่มีทางออกเหมือนสุนัขที่จมน้ำจมน้ำทั้งนี้สินที่รายรอบอยู่รอบตัวจำนวนที่มากขึ้นทุกๆ วัน (พระมหาสุริยะ มหฺทโว, 2564)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศไทย โดยพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนลดลงจาก 13.99 ล้านคนในปี 2562 เหลือ 6.69 ล้านคนในช่วงเวลาเดียวกันในปี 2563 หรือลดลงประมาณ 52.17% (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) โดยการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวมาจากหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ มาตรการจำกัดการเดินทาง ทั้งการเดินทางข้ามประเทศและการเดินทางระหว่างจังหวัด มาตรการปิดแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ สำหรับประเทศไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ประกาศปิดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในสังกัดของกระทรวงฯ ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติกว่า 148 แห่งทั่วประเทศ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 36 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอีก 48 แห่ง โดยวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อลดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คนจะมารวมตัวกันเป็นจำนวนมากซึ่งอาจเพิ่มโอกาสในการแพร่กระจายเชื้อโควิด-19 (ประมณฑ์ กาญจนพิมลกุล และกรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์, 2564)

ผู้เขียนได้ทบทวนแนวโน้มการท่องเที่ยว ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เปลี่ยนไปต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. มีระบบการติดต่อที่ทันสมัย โดยระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วและปลอดภัย สะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยว และเป็นสากลตลอดจนภาวะฉุกเฉิน

2. มีความสะอาดและทำลายเชื้อที่มีคุณภาพ สำหรับระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบันต้องมีการบริหารจัดการตามสถานที่ท่องเที่ยว และระบบกลั่นกรองนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ปราศจากความเสี่ยงในการติดเชื้อ รวมถึงการบริการต่างๆ ทั้งภาชนะสำหรับใส่อาหาร การบริการเช่าห้องพัก หรือการบริการด้านอื่นๆ ต้องมีระบบการควบคุมโรคตามมาตรการของรัฐอย่างเคร่งครัด

3. มีการสร้างระบบไร้เงินสดสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. มีระบบเศรษฐกิจแบ่งปันที่เป็น Share economy แบบ Airbnb หรือ Homestay สร้างความไว้วางใจในมาตรฐานตามบริบทของทุกพื้นที่ และมีมาตรฐานด้านการจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากมีการบริหารจัดการตามที่กล่าวมาเบื้องต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็สามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ปัจจุบันและสร้างความไว้วางใจให้นักท่องเที่ยวผู้สนใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

ผู้เขียนได้ประยุกต์ปัจจัย 5 A ของ Dickman (1996) ที่แสดงถึงความต้องการที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จกล่าวว่าสิ่งที่ดึงดูดใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดัง และโดยทั่วไปสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจมากกว่า หนึ่งอย่าง อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่นสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ความเป็นมาประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งนำมาจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนโดยได้นำเสนอต่อไปนี้

1) สิ่งดึงดูดใจสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Attraction) สำหรับสิ่งดึงดูดใจสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีสิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) รวมไปถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น เป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก และกิจกรรมการประชุม (Meeting, Incentive, Exhibition, Convention (MICE) และต้องมีสิ่งดึงดูดเชิง

ศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions) บนพื้นฐานของวัฒนธรรมถิ่นนั้นๆ โดยมีหัวใจหลักสำคัญคือชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions) เป็นหลักในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2) กิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Activities) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย อาทิ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ เป็นต้น และมีกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมดูนก กิจกรรมส่องสัตว์ กิจกรรมแสง สี เสียง ในสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ เป็นต้น

3) การเข้าถึงสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Access) สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่นโดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใดมีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกกรัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำลำคลอง ต้องใช้เรือหรือแพมีสิ่งกีดขวางหรือไม่และถ้าเป็นทางเท้า สภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยากและค่าจ้างแพงหรือถูก เป็นต้น ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึง อาจพิจารณาได้จากความสะดวกอุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทางและสภาพถนน การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) เช่น เที่ยวบินที่ การตรวจคนเข้าเมือง รถโดยสารสาธารณะ สภาพถนนหนทาง เป็นต้น นอกจากนี้การเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวยังหมายถึงสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น เช่น การลงเว็บไซต์ เป็นต้น

4) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่นๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่ง

ชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกอาจพิจารณาได้จาก ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการบ้านพัก สถานบริการต่างๆ ระบบสื่อความหมายและระบบการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination amenities) เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านขายของ บริษัทบริการการท่องเที่ยว ของที่ระลึก การบริการอื่นๆ อาทิ ร้านตัดผม การบริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ร้านเช่ารถ ระบบสาธารณูปโภค ตู้เอทีเอ็ม สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ เป็นต้น

5) ที่พักสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนักทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเมนต์ ฯลฯ เป็นต้น

ดังนั้นโดยภาพรวมจึงกล่าวสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวด้านธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การให้บริการด้านสิ่งดึงดูดของกิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสบายและที่พัก ที่จะนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดของหน่วยงานภาครัฐ องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พัก (Accommodation) ซึ่งถือได้ว่า สิ่งเหล่านี้จึง เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนในยุคที่ต้องเผชิญกับปัญหาโควิด-19

สรุป

สำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในยุค COVID-19 นี้ ปัจจัยที่สำคัญหลัก ๆ โดยรวมมีอยู่ 3 ปัจจัยคือ

1) การอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามหลักการอนุรักษ์ ซึ่งต้องอาศัยผู้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการ โดยมีผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น รวมตัวกันสร้างข่ายงานในการพัฒนาร่วมกัน สังคมทุกระดับควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และพัฒนาชุมชนด้านจิตสำนึก ให้ความรู้ เตรียมทักษะในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องมีการจัดกิจกรรมและรวมกลุ่มพัฒนาฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามมาตรการของ

สถานการณ์โรคระบาด Covid-19 โดยประสานงานกับสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมกันรับผิดชอบและดูแลความปลอดภัย

2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นการดำเนินการตามแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ คือ การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

3) การสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการท่องเที่ยว โดยการพัฒนากระบวนการคมนาคมขนส่งในการเดินทางเข้าสู่ประเทศทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ และพัฒนา

แอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว อีกทั้งพัฒนาระบบความปลอดภัยและสุขอนามัยในแหล่งท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อป้องกันและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

ดังนั้นหากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในยุค COVID-19 นี้ได้ดำเนินการตามหลัก 3 ประการอย่างเป็นระบบ ปรับเปลี่ยนประยุกต์ตามสถานการณ์บ้านเมือง และมีหน่วยงานสาธารณสุขประจำจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ในช่วง COVID นี้ จะทำให้การท่องเที่ยวได้รับความปลอดภัยและมีศักยภาพในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ประมณฑ์ กาญจนพิมลกุล และกรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์. (2564). เปลี่ยนวิกฤตโควิด-19 ให้เป็นโอกาส: การพลิกฟื้นทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก <https://tdri.or.th/2020/06/covid-19-turning-crisis-into-an-opportunity-for-natural-tourism>
- พระมหาสุริยະ มหฺทโว. (2564). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นแนวทางการรับมือปัญหาโรคระบาด COVID-19. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(1), 323-332.
- Dickman, C.R. (1996). *Overview of the Impacts of Feral Cats on Australian Native Fauna*. Australian Nature Conservation Agency: Canberra.
- Health tourism. (2564). โควิด-19 ทำอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซบ และสร้างโอกาสใหม่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในไทย. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก <https://www.thaibicusa.com/2021/01/20/heath-tourism>